

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

29 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte:

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Ion Guzun

Iurie Diaconu

judecând în ședință, fără participarea părților, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Radu Sîli, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 decembrie 2017, pe cauza penală în privința lui

Arnaut Valeriu xxxx,

Termenul de examinare a cauzei:

- instanța de fond: 18.06.2015 - 09.08.2016;

- instanța de apel: 19.09.2016 - 08.12.2017;

- instanța de recurs: 19.04.2018 - 29.05.2018,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Hîncești din 09 august 2016, Arnaut Valeriu învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal, a fost achitat, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că, Arnaut Valeriu este pus sub învinuire de către organul de urmărire penală precum că, fiind licențiat în drept și practicând activitatea de antreprenor, prin urmare cunoscând cerințele și efectele juridice în raport cu prevederile legislației, inclusiv în domeniul operațiunilor financiare, în perioada timpului de toamnă al anului 2009, aflându-se în Republica Moldova, or. Basarabesca și având scopul și intenția escrocheriei, adică a dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere și înșelăciune, acționând în mod fraudulos în scopul dobândirii pentru sine în partea ce ține de posibilitățile financiare, inclusiv pentru datoriile bănești față de alte persoane, neavând de facto intenția de restituire a banilor către proprietar, sub pretextul inventat de dezvoltare a profitului întreprinderii „Amacon-Bass” S.R.L., director al cărei era, mușamalizând cu rea-credință acest act, opus celui licit și creând o falsă reprezentare a realității, operând în anul 2009 și repetat în anul 2013 cu forma scrisă de realizare a înșelăciunii (înscrieri), abuzând astfel de încrederea lui Culeșa Ludmila, studiindu-i

din timp gradul de educație și credibilitate, prezentând-o pe soția sa, Arnaut Nina în calitate de persoană garantă, a solicitat transmiterea voită a bunurilor acesteia și a dobândit de la numita mijloace bănești în valoare de 25 000 dolari SUA, obținând astfel posibilitatea reală de a se folosi și dispune de bunuri străine după bunul său plac, bani, care în realitate nu i-a utilizat în activitatea întreprinderii sale, dar i-a însușit și folosit pe interese proprii, mijloace bănești pe care trebuia să le întoarcă posesorului legal și pe care nu i-a întors, fără a întreprinde măsuri legale în acest sens nici până în prezent, cauzând astfel părții vătămate Culeșa Liudmila un prejudiciu material în proporții deosebit de mari, lezându-i dreptul la proprietate garantat prin lege.

3. Nefiind de acord cu sentința a declarat apel procurorul, solicitând casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care, Arnaut Valeriu să fie recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 190 alin. (5) Cod penal la 11 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții și de a exercita activități în domeniul financiar - bancar pe un termen de 5 ani.

În motivarea apelului a invocat că, instanța de judecată urma să aprecieze critic declarațiile inculpatului și a martorului Arnaut Nina, or, versiunea de apărare a acestora a fost înaintată cu scopul evitării răspunderii penale, iar intenția lui Arnaut Valeriu de a însuși bunurile dobândite prin înșelăciune și lipsa dorinței de a le restitui, a fost prezentă din start și existența intenției se probează prin acțiunile și inacțiunile dânsului, astfel, instanța de judecată urma să constate că, în atitudinea inculpatului nu persistă căința față de infracțiunea comisă, vina căruia a fost integral dezvăluită instanței de judecată prin cercetarea probelor, punându-le la dispoziția tuturor participanților la proces.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 decembrie 2017 a fost respins apelul declarat, ca nefondat, cu menținerea sentinței fără modificări.

4.1. Instanța de apel audiind inculpatul, partea vătămată și martorul acuzării, verificând legalitatea și temeinicia sentinței atacate, pe baza probelor prezentate instanței de apel și cercetate în ședința de judecată, precum și probelor administrate de instanța de fond, cercetate suplimentar și verificate în ședința de judecată în apel, a constatat că nu există temei pentru casarea sentinței atacate.

Colegiul a conchis că, între inculpat și partea vătămată există relații litigioase de natură juridică civilă și faptul, că Arnaut Valeriu recunoaște pretențiile civile ale părții vătămate, însă este în imposibilitate de a-și onora obligațiunea de restituire a sumei împrumutate, nu poate servi temei pentru a fi acuzat de dobândirea ilicită a sumelor bănești pretinse de partea vătămată, prin înșelăciune și abuz de încredere, în proporții deosebit de mari. Caracterul civil al acestor pretenții a fost stabilit în speță,

iar acuzarea nu a prezentat probe, ce ar confirma natura juridică penală a relațiilor stabilite între inculpat și partea vătămată.

Astfel, între Culeșa Liudmila și Arnaut Valeriu au fost încheiate două recipise ce reflectă suma împrumutului în mărime de 25000 dolari și a procentelor ce urmau a fi achitate, potrivit căruia părțile au convenit asupra acestora benevol, astfel că inculpatul nu a avut nici o intenție de a sustrage careva bunuri din patrimoniul părții vătămate.

Instanța a reținut netemeinicia acuzării referitor la prezența în acțiunile inculpatului a dobândirii ilicite a bunurilor părții vătămate, deoarece argumentele acuzării în acest sens, au doar un caracter de presupunere, de fapt sunt lipsite de careva bază probantă în sensul prezenței la inculpat a intenției de a însuși banii părții vătămate. Primirea banilor de la partea vătămată nu urmărea scopul sustragerii acestora și nu avea intenția să nu-și execute angajamentul asumat conform recipiselor, deci în fapta inculpatului nu s-a constatat existența faptei infracțiunii de escrocherie, or, nu este de neglijat nici faptul că inculpatul a propus părții vătămate o înțelegere privind stingerea datoriei prin dobândirea proprietății unui teren, de la care partea vătămată s-a refuzat, însă, astfel nu se poate afirma dincolo de orice dubiu că inculpatul a avut intenția de nerestituire a sumei de bani.

Nici în cadrul urmăririi penale, nici în cadrul cercetării judecătorești, acuzatorul nu a prezentat probe ce ar confirma prezența intenției inculpatului de a nu rambursa banii împrumutați, ce este caracteristic infracțiunii de escrocherie. Deși părții vătămate prin nerambursarea integrală a împrumutului i se cauzează un prejudiciu, fapta inculpatului a fost săvârșită în condițiile unui risc întemeiat, ca urmare a unei decizii economice nereușite, mizând pe veniturile pe care intenționa să le primească ca rezultat al afacerilor întreprinse în termen scurt, iar partea vătămată are posibilitatea restabilirii prejudiciului său pe calea acțiunii civile.

Din modul în care a acționat inculpatul, achitând sume ce constituie procentul la împrumutul acordat, rezultă că acesta nu a avut intenția să nu își exercite obligațiile asumate și nu au urmărit obținerea unui folos material injust, acesta neachitând suma integrală a împrumutului și a obligațiilor ce decurg din acesta din cauza unor probleme financiare, astfel că sub aspectul laturii subiective, vinovăția sub forma intenției, calificată prin inexistența unui scop vizând obținerea pentru sine a unui folos material injust, nu poate exista, faptul că au fost efectuate careva plăți, este dovada evidentă că în momentul inițial al transmiterii banilor nu a acționat în plan subiectiv, cu intenția de a înșela, or, atât partea vătămată, cât și inculpatul au mărturisit că banii au fost transmiși în mod benevol, iar părțile și-au asumat de comun acord anumite obligațiuni.

Această intenție, calificată, de a induce în eroare, în scopul de a obține pentru sine un folos injust reprezentând echivalentul sumei de bani împrumutate nu trebuie

dedusă prin raportare la mijlocul fraudulos folosit, ci trebuie dovedită, sarcina probei revenind organului de acuzare și instanței de judecată. Or, din nici o probă a dosarului nu rezultă dovada că în momentul transmiterii banilor și perfectării recipiselor, inculpatul a acționat cu intenție, cu reprezentarea subiectivă de a nu plăti.

Instanța a considerat că nu pot fi puse la baza unei sentințe de condamnare numai probele indirecte, cum sunt declarațiile martorilor Popa Tudor, Tichem Petru și Tarlev Vasile, deoarece aceștia doar subiectiv au afirmat că cunosc despre împrumutul acordat lui Arnaut Valeriu de către Culeșa Liudmila, povestind despre cele relatate din a doua sursă, nefiindu-le cunoscute condițiile împrumutului. Cu atât mai mult, că în context nu prezintă relevanță expunerea circumstanțială de către aceștia a unor raporturi manifestate prin darea-primirea unor sume de bani ce vizează relațiile dintre ei (martori) și inculpat, or, judecarea cauzei nu poate fi efectuată în afara limitele învinuirilor formulate în rechizitoriu.

Prin urmare, instanța a conchis că învinuirea adusă lui Arnaut Valeriu nu este bazată pe probe directe ce ar confirma vinovăția acestuia, iar potrivit art. 8 alin. (3) în coroborare cu art. 389 Cod de procedură penală, sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe exacte, cercetate de instanța de judecată, când toate versiunile au fost verificate, iar divergențele au fost lichidate și apreciate corespunzător.

Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate se interpretează în favoarea inculpatului, în atare situație instanța de judecată, călăuzindu-se de principiul prezumției nevinovăției, cercetând toate probele prezentate din partea acuzării în învinuirea adusă inculpatului, de asemenea de probele prezentate de partea apărării, ajunge la ferma convingere că față de Arnaut Valeriu este necesar de adoptat o sentință de achitare în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, întrucât nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

5. Împotriva deciziei recurs ordinar a declarat procurorul, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, prin care solicită casarea acesteia, dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului procurorul indică motive similare celor indicate în cererea de apel.

6. Asupra recursului a depus referință avocatul Melinteanu Călin în numele inculpatului, pledând întru respingerea acestuia, pe motiv că hotărârile instanțelor de judecată sunt întemeiate.

7. Judecând recursul ordinar și verificând legalitatea hotărârii atacate în baza materialelor din dosar, Colegiul penal lărgit conducându-se de prevederile art.

435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, conchide că acesta urmează a fi respins, cu menținerea hotărârii atacate, din următoarele considerente.

Conform art. 424 Cod de procedură penală, *instanța de recurs judecă recursul numai cu privire la persoana la care se referă declarația de recurs în raport cu calitatea pe care aceasta o are în proces și numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără însă a i se agrava situația.*

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.*

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel.*

Erorile de drept pot fi erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Raportând aceste prevederi la speța examinată, Colegiul penal lărgit reține că recursul este depus de procuror în defavoarea inculpatului și ca temei se invocă pct. 6) alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală și anume, *hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara eroarea de drept comisă de instanțele de fond ori de apel atunci când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.*

Recurentul în recursul său indică eroarea prevăzută de art. 427 Cod de procedură penală, dar de fapt invocă dezacordul său cu aprecierea probelor de către instanța de judecată, probe care în viziunea sa confirmă vinovăția inculpatului.

Potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, *instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și oricăror probe noi prezentate instanței de apel.*

Alin. (4) și (5) ale aceleași norme prevăd că, *în vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor și instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.*

Conform cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă

probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

În acest sens se menționează că, instanța de apel a respectat normele precitate, pronunțându-se asupra tuturor motivelor invocate în apel, iar soluția acesteia se întemeiază pe o bună motivare, corect menținându-se sentința instanței de fond, or, în acțiunile lui Arnaut Valeriu nu s-a constatat existența faptei infracțiunii incriminate.

Colegiul lărgit susține poziția instanței de apel, precum că nici una dintre probele acumulate la urmărirea penală și cercetate în ședința instanței de fond și apel nu confirmă existența în acțiunile inculpatului a presupusei *înșelăciuni*, însă o sentință de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri.

Atât instanța de fond, cât și cea de apel au constatat că, între Culeșa Liudmila și Arnaut Valeriu au fost încheiate două recipise ce reflectă suma împrumutului în mărime de 25000 dolari și a procentelor ce urmau a fi achitate, potrivit cărora părțile au convenit asupra condițiilor benevol, astfel că inculpatul nu a avut nici o intenție de a sustrage careva bunuri din patrimoniul părții vătămate, cu atât mai mult că, conform declarațiilor inculpatului și a părții vătămate, reiese că dânsul a restituit 11000 dolari, ceea ce constituie dobânda sumei împrumutate, or, în cazul în care exista intenția dobândirii ilicite a bunurilor străine inculpatul ar fi evitat din start executarea angajamentului asumat prin recipisele semnate, adică achitarea dobânzii în mărime de 2% lunar. Nu este de neglijat nici faptul că inculpatul a propus părții vătămate o înțelegere privind stingerea datoriei prin dobândirea proprietății unui teren, de la care partea vătămată s-a refuzat.

Concomitent, instanța reține că, la 14.11.2016, între Arnaut Valeriu (împrumutat) și Culeșa Liudmila (împrumutător) a fost încheiat un acord comun privind modul de restituire a datoriei, unde au fost consemnate obligațiile părților, potrivit căruia, Arnaut Valeriu a transmis părții vătămate suma de 13800 dolari până la semnarea acordului dat, iar suma de 28750 dolari urmează a fi restituită eșalonat din ianuarie 2018, până în ianuarie 2019 (f.d. 4, vol. IV).

Pentru existența infracțiunii de escrocherie este necesar ca victima să fi fost indusă în eroare și să fi ajuns la o reprezentare greșită a unei situații sau împrejurări la momentul dobândirii, pe când reieșind din circumstanțele cauzei supuse judecării reiese că, partea vătămată cunoștea motivul solicitării de către inculpat a sumei de 25000 dolari, care la acel moment trebuia să-și procure o mașină și să organizeze uscarea lemnului, fapt relatat de însăși Arnaut Valeriu și de către soția sa, Arnaut Nina.

Subsidiar, Colegiul relevă că, deși părții vătămate prin nerambursarea integrală a împrumutului i s-a cauzat un prejudiciu, fapta inculpatului a fost săvârșită în condițiile unui risc întemeiat, ca urmare a unei decizii economice nereușite, mizând pe veniturile pe care intenționa să le primească ca rezultat al afacerilor întreprinse în

termen scurt, iar partea vătămată are posibilitatea restabilirii prejudiciului său pe cale civilă.

Respectiv, luând în considerație acordul și recipisele încheiate între părți, instanța menționează că, în cazul unui împrumut, abuzul de încredere nu se poate săvârși decât în situația unui contract de comodat (împrumut cu folosință), dar nu și pentru un împrumut de consumație (*mutuum*), care privește bunuri consumptibile, inclusiv sume de bani, pentru care se transmite o dată cu bunurile și dreptul de proprietate asupra acestora, fapt care determină, în cazul refuzului restituirii la scadență a împrumutului, nașterea unui litigiu civil. Or, conform art. 1 al Protocolului nr. 4 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, este interzisă privarea de libertate pentru datorii, fiind invocat că „*nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală*”.

Prin urmare, Colegiul menține argumentarea instanței de apel precum că, împrejurarea că inculpatul a luat cu împrumut o sumă de bani, sunt doar elemente circumstanțiale care ar fi putut conduce la stabilirea vinovăției acestuia sub forma intenției directe, în măsura în care s-ar fi coroborat și cu alte elemente de fapt, dar singure nu pot fundamenta o hotărâre de condamnare, deoarece s-ar baza în mare măsură pe deducții care nu pot avea un caracter de certitudine, or, probele trebuie analizate corelat, în ansamblul lor, nu trunchiat, astfel încât hotărârea să se întemeieze pe toate probele cauzei, condiție ce în cazul de față nu este întrunită, astfel că din analiza și evaluarea probelor administrate și, în parte, readministrare în condiții de oralitate, nemijlocire și contradictorialitate în cadrul cercetării judecătorești s-a reținut just că probele în ansamblul lor nu coroborează spre a demonstra, mai presus de orice dubiu, vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii pentru care a fost trimis în judecată.

Analizând probele acuzării precum și materialele cauzei, atât în prima instanță, cât și în instanța de apel, ulterior expuse în decizia instanței de apel, Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel corect a menținut sentința instanței de fond și a concluzionat că totalitatea acestor probe demonstrează inexistența în acțiunile lui Arnaut Valeriu a infracțiunii prevăzute la art. 190 alin. (5) Cod penal.

În viziunea instanței de recurs, reieșind din conținutul procesului verbal al ședinței instanței de apel, procurorul în cadrul apelului nu și-a exercitat atribuțiile vis-a-vis de prezentarea probelor suplimentare în confirmarea învinuirii, iar în conformitate cu prevederile art. 26 alin. (3) Cod de procedură penală și jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, *sarcina probatoriului în ședințele de judecată în prima instanță și în instanța de apel revine acuzatorului de stat în virtutea funcției lui procesuale*. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în hotărârea *Capecan contra Belgiei* din 13 ianuarie 2005, a constatat că, în materie

penală, problema administrării probelor trebuie să fie abordată prin prisma art. 6 § 2 și e obligatoriu, *inter alia*, ca sarcina de a prezenta probe să-i revină acuzării.

Generalizând cele expuse, Colegiul penal lărgit conchide în mod convingător, că partea acuzării în susținerea învinuirii nu a îndeplinit cerințele legii cu privire la prezentarea probelor, ce ar servi temei pentru condamnarea lui Arnaut Valeriu, ca de altfel și recursul declarat fiind unul formal cu invocarea probelor ce aparent indică la vinovăția ultimului.

În aceeași ordine de idei, Colegiul menționează, că aprecierea probelor ține de examinarea cauzei în fapt și în drept fie în instanța de fond sau în instanța de apel, iar dezacordul unei părți în acest sens nu echivalează cu o eroare ce ar da temei de casare a unei hotărâri de condamnare sau de achitare, mai mult ca atât, temeiul invocat nu se încadrează în cele prevăzute de alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că instanța de apel a adoptat o hotărâre legală și întemeiată, temeiul invocat de recurent prevăzut la pct. 6) alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, nu și-a găsit confirmarea. Prevederile legale obligatorii au fost respectate la judecarea cauzei în apel și Colegiul s-a expus motivat asupra respingerii apelului, cât și s-au indicat detaliat motivele adoptării soluției.

De asemenea, Colegiul penal reține că textul cererii de recurs este identic cu cel al apelului și motivele invocate sunt neîntemeiate și constituie o interpretare subiectivă a recurentului, iar instanța de apel corect s-a expus asupra fiecărui argument, motivare pe care instanța de recurs o acceptă și pentru a evita repetări inutile o însușește, fapt ce vine în corespundere cu jurisprudența CEDO, care în pct. 37 a hotărârii în cauza *Albert vs. România* din 16.02.2010, statuează că art. 6 §1 din CEDO, deși obligă instanțele să își motiveze deciziile, acest fapt nu poate fi înțeles ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (*Van de Hurk vs Olanda*, 19 aprilie 1994, pct. 61), cu toate acestea noțiunea de proces echitabil necesită ca o instanță internă, fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță inferioară, fie prin alt mod, să fi examinat chestiunile esențiale supuse atenției sale.

În concluzie, Colegiul constată, că în prezenta cauză nu se întrevăd erori de drept prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și ca urmare hotărârea atacată este întemeiată, instanța de apel dând o apreciere corectă probelor administrate, examinându-le multilateral, iar motivarea soluției fiind bazată respectiv pe ele.

În acest context, Colegiul penal lărgit conchide, că argumentele invocate de către acuzatorul de stat în recurs sunt neîntemeiate, fapt ce impune incontestabil respingerea recursului ca inadmisibil cu menținerea hotărârii contestate.

8. În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E :

Respinge ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, Radu Sîli, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 decembrie 2017, pe cauza penală în privința lui Arnaut Valeriu, cu menținerea hotărârii atacate.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 26 iunie 2018.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Ion Guzun